

Mean Girls

Mean Girls rymmer ett välskrivet och vasst manus där man går ett stycke längre än vad som är gängse i genren college-filmer. Filmen handlar om Cady som flyttar hem till USA och börjar i en vanlig skola för första gången där hon motvilligt blir in dragen i ett socialt maktspel om popularitet och hämnd.

Rekommenderad från åk 7

EN FILMHANDLEDNING AV
JOHANNA KOLJONEN

Filmens handling

Första dagen i skolan får Cady ingen kontakt med någon och äter sin lunch ensam på toaletten. Men redan följande dag blir hon in dragen i två grupper. De konstnärliga Janis och Damian lär henne skolans regler och berättar om det elaka men populäraste gänget, tjejtrion the Plastics. Av en slump får Cady också kontakt med Plastics, vars ledare Regina ber henne äta lunch med dem resten av veckan. Janis övertalar Cady att gå med i det populära gänget som en slags dubbelagent, för att sedan rapportera om allt de har för sig. På en mattelektion träffar Cady Reginas ex, den stilige, äldre Aaron, som hon snabbt blir förälskad i.

Hemma hos Regina får Cady se trions "Burn book", ett album där de skriver ner elakt skvaller om alla flickorna i skolan. Trots detta bevis på deras elakhet känner Cady ett allt större obehag mot att spionera på sina kompisar. Hon har redan beslutat sig för att sluta då hon personligen blir sviken av Regina, som lovat hjälpa henne med Aaron, men i stället själv börjar sällskapa med honom igen.

Nu inleds en period av intensivt sabotage för att förstöra Reginas liv. Cady lurar i henne viktökningsprodukter som bantarmat och lyckas med Janis och Damians hjälp vända de andra Plastics-tjejerna Karen och Gretchen emot henne. För att få umgås med Aaron låtsas Cady dessutom vara dålig på matte. Under en stödundervisningstimma berättar hon för Aaron att Regina är otrogen mot honom. När det visar sig vara sant gör han slut med Regina, men visar inga tecken på att vilja bli tillsammans med Cady.

Cady är den enda som inte märker att hon allt mer påminner om Regina till stil, beteende och uttryck. Faktum är, att hon har tagit Reginas plats som ledare för The Plastics. En helg då hon har planerat att åka bort med sina föräldrar, men Janis har en konstutställning på lördagskvällen, ser hon sin chans. Hon får tillåtelse att stanna hemma ensam för att kunna gå på sin väns utställning. Men i stället bjuder hon hem några av de populäraste eleverna i skolan, inklusive Aaron och Plastics-tjejerna

minus Regina. Den lilla sittningen urartar till en massiv röjfest. Hon känner inte alla gästerna och när Aaron inte syns till blir hon nervös och börjar dricka. När han till slut dyker upp, är hon rätt berusad. Hon erkänner att hon ljugit för honom om att hon är dålig på matematik. Egentligen är hon ganska bra på matte; det är han som är dålig. Han säger att hon inte skulle ha behövt förstå sig, och att hon blivit precis som Regina. Cady kräks över Aarons skor. Han lämnar äcklad festen, och hon följer med ut, där Janis och Damian dyker upp från utställningen. De skäller ut henne för att inte ha bjudit dem på sin fest och säger att hon inte har förstått att hon har blivit en elak flicka, en äkta Plastic.

När Reginas nye pojkvän ser henne äta en viktökningsprodukt berättar han för henne vad de är till för. Hon blir vansinnig då hon inser att hon blivit lurad. Hemma skriver hon en förolämpning om sig själv i sin "Burn book" och tar den gråtande till rektorn. Hon berättar att Cady, Gretchen och Karen är de enda tjejerna i skolan som inte är med i boken. De blir genast misstänkta, men Regina sprider dessutom ut kopior av boken i hela skolan. När allas hemligheter är ute resulterar det i upplopp. Rektorn samlar ihop alla flickorna i gymnastiksalen till en workshop om mänskliga relationer. Alla får möjlighet att be om ursäkt för sitt beteende. Cady har skrivit i boken att hennes matematiklärare är knarklangare (vilket är en lögn) men vågar inte erkänna, eftersom hon då skulle anklagas för hela konflikten. Regina skämtar igen om att Janis skulle vara lesbisk. Då berättar Janis om hela komplotten mot Reginas skräckvalde i skolan. Alla hurrar, utom Regina som bestört rusar ut, följd av Cady som försöker förklara. På gatan utanför skolan blir Regina överkörd av en skolbuss och många av eleverna i skolan tror att Cady knuffade henne. Följande dag ber Cady alla om förlåtelse, inklusive Regina, och erkänner sin andel i boken utan att berätta vilka andra som var involverade.

För att inte få underkänt i matte måste Cady delta i en mate-

matiktävling samma kväll som skolbalen går av stapeln. Under tävlingen inser hon att utseende, mobbning eller popularitet inte kan hjälpa henne att lösa verkliga problem. Efter att ha vunnit tävlingen åker laget till balen, där Cady blir vald till drottning. Hon håller ett tal om hur onödigt det är att tävla om popularitet. Kronan är ju bara plast ("plastic"), säger hon, bryter den i stycken och delar ut den bland eleverna.

I epilogen är atmosfären i skolan mer avslappnad. Maktkampen har lättat och eleverna umgås lättare över gruppgränserna.

Bakgrund

Mean Girls är baserad på Rosalind Wisemans bestseller, handboken "Queen Bees & Wannabes: Helping Your Daughter Survive Cliques, Gossip, Boyfriends, & Other Realities of Adolescence." Wiseman är en av grundarna av den amerikanska organisationen Empower, som genom upplysningsarbete jobbar med att förhindra våld bland unga människor. Organisationens arbetsmetoder bygger på att förbättra självförtroendet och självkännedom hos ungdomar genom att lära dem analysera könsroller och sociala hierarkier i deras egen omgivning. Målet är att skapa en positivare atmosfär i skolorna, eftersom den otrygghet mobbning och fördomar sprider öppnar dörrar för våldsamt beteende.

Handboken "Queen Bees & Wannabes" är till för vanliga föräldrar, som ofta kan känna att de inte förstår vad som pågår i deras döttrars liv, deras tankar, rädslor och prioriteringar. Eftersom den sammanfattar de centrala punkterna i Empower-programmet är den också läsvärd för alla som jobbar med flickor i högstadie- och gymnasieåldern.

Filmens handling är fiktiv, men manusförfattaren Tina Fey har konstruerat gruppdynamiken mellan karaktärerna på grundval av Wisemans observationer. Dessutom är en del av det som verkar mest överdrivet också baserat på verkliga exempel. Till exempel är Gretchens långa tal om vilka kläder som gäller för *Plastics* nästan ord för ord ett brev från en verklig femtonåring i boken.

Popularitet och makt

Förvånansvärt många vuxna har fullständigt glömt att social status i skolan bara några år tidigare kunde kännas som en fråga om liv och död. Vilken grupp man tillhör i skolan påverkar inte bara vilka som kan bli mobbade, utan också till exempel ens kärleksliv, sexuella beteende, vilka fester man går på och vilken typ av färdigheter man själv kommer att försätta sig i. För ungdomar med tillgång till uttrycksformer som konst eller idrott är grupptillhörigheten inte lika central för självförtroendet, men även för dem påverkar den vardagen i skolan.

Ett viktigt tema i filmen är skillnaden mellan god popularitet (att vara genuint omtyckt) och ond popularitet, alltså att bli en slags kändis i skolan genom sin sociala makt. När man försöker diskutera dessa frågor är det typiskt att just de som själv är populärast försöker hävda att det inte alls finns någon hierarki i skolan. Att alla är vänner med dem de tycker om. Det är också möjligt att dessa elever verkligen känner så. De som är längre ner på skalan är mycket mer medvetna om att det finns en hierarki, men detta kan vara svårt att medge öppet.

- Låt alla skriftligt och anonymt svara på några inledande snabbfrågor om filmen (se till att ingen kan känna igen handstilen när du läser upp svaren). T ex "Sammanfatta filmens tema med högst tre ord. Kände du igen dig i filmens beskrivning av verkligheten? (Beskriv)"

Regina är naturligtvis en överdriven karaktär – men ingen av hennes enskilda handlingar är fullständigt osannolik. De flesta av oss använder sig faktiskt av åtminstone några av hennes metoder.

- Visa scenen där Regina först berättar för Cady om sin ursprungliga konflikt med Janis och sedan stannar en förbipasserande tjej för att ge henne en falsk komplimang. Eftersom Cady redan vet att Regina egentligen är elak ser hon och vi nu tydligt hur manipulationen fungerar. Låt eleverna göra en lista på vilka maktmedel Regina använder eller nämner.

På en och en halv minut får vi en veritabel lektion i social manipulation. Regina fördömer genom en till synes oskyldig fråga att Cady talar med Janis. Hon berättar om sin snygga pojkvän (=hög status). Hon upprepar ett skvaller om Janis som hon själv har hittat på, men behandlar som sanning. Hon upprepar på ett ironiskt sätt något som Janis sagt tidigare. Hon berättar hur hon lät bli att bjuda Janis på fest, stämplade henne som lesbisk och frös ut henne. Hon ger någon en falsk komplimang (odlar sin popularitet) men använder genast situationen för att visa att hon kan göra vad hon vill (etablerar hierarkier). Hon förväntar sig att få julgodis även om hon aldrig ger bort något själv och praktiskt taget beställer ett godisbrev av Cady.

Det finns dessutom ett inbyggt hot i scenen. Om Regina är skolans enväldshärskare (namnet betyder ju "drottning") fungerar hennes monolog som en militärparad. Genom att påminna Cady om alla de sociala vapen hon har till sitt förfogande, varnar hon henne samtidigt om farorna med att utmana henne.

Könsroller och normalitet

- Den här övningen kan inledas i mindre grupper. Rita en stor ruta på tavlan eller ett papper under rubriken "Manligt". Låt eleverna föreslå egenskaper och aktiviteter som är manliga och icke-manliga. Placera de manliga i rutan och de icke-manliga utanför. Gör en likadan ruta med rubriken "Kvinnligt" och be dem definiera egenskaper som kvinnliga och icke-kvinnliga.

Sannolikt kommer någon att påpeka att det finns en skillnad mellan t.ex. mediernas bild av feminint beteende och vad eleverna själva "vet" är sant. Det stämmer naturligtvis – både män och kvinnor kan vara på fler olika sätt idag än förr. Men till och med elever som tänker i de här banorna kommer antagligen att ha olika standard för vad som är "normalt beteende" hos killar respektive tjejer. Om nu killar kan och får gråta offentligt eller röra vid varandras hår, varför ser man det så sällan? Varför väljer tjejer oftare än killar att klä sig i kjol, ha långt hår eller att aldrig brottas på golvet? Egentligen beskriver filmen två sorters normalitet – hur folk egentligen är eller kan vara, och hur det lokala samhället (eleverna i skolan) tycker att man helst ska vara.

- Trots att vi har större valfrihet idag, väljer de flesta människor att följa gängse uppfattningar om hur en man eller kvinna ska se ut, bete sig och låta. Vad kan det bero på? En stor del av det handlar om att göra sig attraktiv för det motsatta könet? Vilka andra faktorer förekommer?

- I filmen sägs tjejerna i *Plastics* vara populära för att de är vackra. I jämförelse med t ex sportgänget känns de också hyperfeminina. Kan det påverka ens popularitet hur väl man lyckas med att vara en "typisk kille" eller en "typisk tjej"? Vad händer

om en kille i skolan visar för många av egenskaperna utanför ”manligt”-lådan, eller om en tjej uppfattas som ”okvinnlig”?

- Kläder är alltid viktiga för att markera identitet och grupptillhörighet. I en film som behandlar just de frågorna kan man lita på att allas kläder är noga genomtänkta. Vilka signaler sänder t.ex. Plastics genom sina klädval? Vilka signaler sänder Janis, vars kläder och make-up ju är minst lika uttänkta?

- Filmen har ett starkt kvinnligt perspektiv. Diskutera de mansroller som förekommer (Aaron, Kevin G, Damian, rektorn, Cadys pappa, Reginas pappa, Reginas nya kille). Hur skulle filmen förändras om huvudpersonen var Aaron eller Kevin? Hur skulle beskrivningen av tjejernas maktkamp förändras? Hur medvetna är killarna om konflikterna som pågår i filmen och helt uppfyller de kvinnliga karaktärernas vardag? Fungerar killarnas grupper på samma sätt som tjejernas?

Sexuellt beteende

- När Aaron tror att han blivit lurad till projektorummet av en halvnaken man ler han bara ett roat ”nej tack”-leende. Eleverna tycks inte heller ha särskilt mycket problem med Damian, som är gay. I vilken mån är det för att han tillhör det konstnärliga gänget? Skulle det vara lättare eller svårare för honom att vara öppen med sin läggning om han var en stilig idrottshjälte som Aaron? Diskutera hur filmen porträtterar homosexualitet.

- Vilken effekt kan den typen av stämpling som Janis råkar ut för ha på elever som verkligen är lesbiska?

Även om ryktet om att Janis är lesbisk är gammalt och de flesta antagligen vet att det inte stämmer, har det en stor makt. När ”lesbisk” används som stämpel är det ofta för att straffa tjejer som inte passar in i den typiska ”kvinnlighets”-lådan. I det här fallet vet vi att ryktet föddes medan hon var bästis med Regina och antagligen uppfyllde alla typiska tjejideal. Det antyds att Regina försummade vänskapen för sin nya pojkvän och att Janis

blev straffad för att hon i den åldern inte var lika intresserad av killar.

Precis som man kan bli stämplad för sitt ointresse (eller sin blyghet) inför killar kan man i filmen bli kallad slampa eller hora om man är för intresserad. Det gäller förstås inte alla – ingen tänker på att Reginas otrohet borde göra henne minst lika slampig som de hon skrattar åt. Det här visar att skolans sociala regler är relativa. De får sin makt genom att alla följer dem, inte för att de är objektivt sanna.

Regina som förebild och nidporträtt

En stor del av Plastics makt bygger på att de andra tjejerna gärna vill vara som de. Till och med Janis, som har skapat sin identitet som motsats till de populära tjejerna, har mer problem med hur Regina använder sin makt än med att gruppen finns. Alla elever har ju sina närmaste vänner. Plastics är smala, snygga och hårt stajlade, egenskaper som naturligtvis är svåra att uppnå. Men andra grupper kanske har som medlemskrav att man sysslar med en viss sport eller har rötter i ett visst land. Det farliga med Plastics är att deras identitet bygger på en känsla av överlägsenhet – samt att Regina är så elak. Det ska ju vara roligt för publiken att hata henne. Men hur mår Regina egentligen, om man tänker efter? När hon rusar ut ur skolan för att få sig sitt straff, är inte det i chock över att precis ha fått reda på att alla hatar henne?

- Är Regina fullt medveten om sina handlingar? Skulle hon ha kunnat byta stil även utan att först ha blivit överkörd? Hela hennes självbild tycks vara byggd på hennes utseende, något hon tydligen fått med sig hemifrån. Hon reagerar med elakheter varje gång hon känner sig hotad eller kritiserad – men är det, som Janis och Cady tror, för att hon njuter av det? Eller är det en reflexmässig försvarsmekanism?

- Hur långt borde mobbare förlåtas för att de själva har problem? Med situationer i skolan så infekterad som den var, skulle man ha kunnat lösa problemen utan att en av de involverade nästan dog?

Utvidga diskussionerna

High school-filmen är just nu en genre, där det är tryggt för filmmakare att smuggla in olika typer av intelligenta eller subversiva budskap. Dels fungerar skolan bra som en miniatyr av ett samhälle, dels tas genren sällan på allvar i media vilket ger filmmakarna stort spelrum.

Mean Girls är en intressant high school-film, eftersom till och med de mest överdrivna karaktärerna här har en genomtänkt bakgrund och någon form av psykologisk trovärdighet. Det skiljer dem rätt starkt från de typiska karaktärerna i vanliga high school-filmer, till och med idag då genren är stadd i snabb utveckling.

- Diskutera hur amerikanska high school-filmer påverkar elevernas sätt att se sig själva och sin skola. Hur brukar könsrollerna se ut? Filmerna är ofta berättade från antingen ett manligt eller ett kvinnligt perspektiv. Varför är det så ovanligt med en blandning?

- Jämför *Hip Hip Hora!* med *Mean Girls* och andra amerikanska ungdomsfilmer. Skulle ett så allvarligt ämne som horstämpling och sexuella trakasserier ha fungerat i en komedi?

- Kan lätta komedier påverka publikens sätt att tänka på viktiga frågor? Hur? Vilka faktorer kan påverka vilket inflytande filmen har? T.ex. kvalitet, publikens medievana, tidigare åsikter om frågorna filmen behandlar?

Fler källor

Några nyare high school-filmer som smugglar in samhällseliga budskap:

Saved! (USA 2004) Regi: Brian Dannelly Om religion som ett medel för social kontroll.

Election (USA 1999) Regi: Alexander Payne Om ett skolval, många paralleller till dagens USA och demokrati i allmänhet.

American Pie (USA 1999) Regi: Paul Weitz Sexualupplysning och avdramatisering av sex, manligt perspektiv men skildrar också odramatiskt kvinnor som sexuella aktörer.

Några böcker

Rosalind Wiseman: *Queen Bees & Wannabes: Helping Your Daughter Survive Cliques, Gossip, Boyfriends, & Other Realities of Adolescence*. Lättläst om hur könsroller och hierarkier kontrollerar tonårsflickors vardag. Konkret om hur man som förälder ska kunna nå in och kommunicera.

Fanny Ambjörnsson: *I en klass för sig – Genus, klass och sexualitet bland gymnasieelever*. Fältstudier på samma tema i svenskt gymnasium. Inledningskapitlet är relativt akademiskt (boken är en avhandling) men resten kan med fördel också läsas av elever.

Empowered-organisationens hemsida
<http://www.empowered.org/>

Anteckningar

.....

Produktionsuppgifter

USA 2004
Manus: Tina Fey
Regi: Mark Waters
Foto: Daryn Okada
Klippning: Wendy Greene Bricmont

I rollerna
 Cady – Lindsay Lohan
 Regina – Rachel McAdams
 Gretchen – Lacey Chabert
 Aaron – Jonathan Bennett
 Damian – Daniel Franzese
 Janis – Lizzy Caplan
 Kevin – Rajiv Surendra

Tekniska uppgifter
Speltid: 97 min
Format: Vidfilm
Ljudsystem: Dolby Digital
Censur: Barntillåten
Svensk premiär: 13 augusti 2004

Distribution
 UIP, Box 9502, 102 74 Stockholm Tel 08-556 06 570, fax 08-556 06 589
www.uip.se